

**TELEKI PÁL ORSZÁGOS
FÖLDRAJZ-FÖLDTAN
VERSENY**

MEGYEI (FŐVÁROSI) DÖNTŐJÉNEK

FELADATLAPJA

7. osztály

2010.



Kedves Versenyző!

Kérünk, mielőtt elkezdenéd a feladatlap kitöltését, figyelmesen olvasd át az alábbi útmutatót!

ÚTMUTATÓ

A feladatlap megoldásához segédeszköz nem használható! Könyvet, térképet, mobiltelefont a versenyre bevinni nem lehet! A feladatokat tintával (golyóstollal) kell megoldanod! Mielőtt válaszolsz a kérdésekre, **jól gondold át** a feladatot!

Ne időzz túl sokáig egynél! Ha megakadsz, nyugodtan menj tovább! A kihagyottakra akkor térj vissza, ha már valamennyi kérdésen végighaladtál, és még van időd!

A feladatlap összesen 100+10 kérdést, illetve feladatot tartalmaz. A plusz 10 feladatot is meg kell oldanod, de azokat csak holtverseny esetén, a döntésnél vesszük figyelembe!

Az egyes feladattípusok előtt útmutató található. Ezek tanulmányozása elengedhetetlen a helyes megoldáshoz.

A feladatok elvégzése után, a végleges válaszokat vezesd át az „Értékelő lapra”!
Az „Értékelő lapon” már nem javíthatsz! Az átjavított válaszokat nem fogadjuk el!
Törekedj az olvasható írásra!

Minden helyesen megoldott feladat egy pontnak számít.
Az elérhető maximális pont: 100

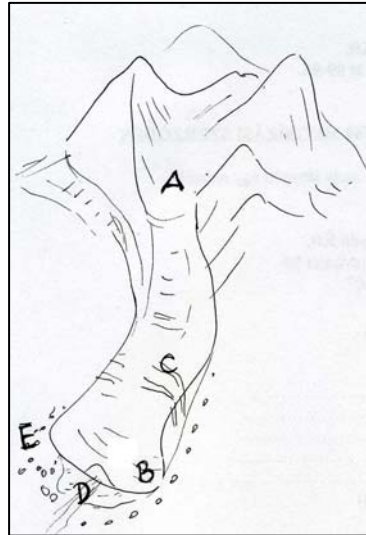
A feladatok megoldására 2 óra áll rendelkezésedre.



RAJZOS FELADAT – „A FÖLD HŐMÉRŐI A GLECCSEREK”

Útmutató: A feladatot a TermészetBúvár cikkei alapján készítettük. A gleccserrel kapcsolatos fogalmakat és a rájuk vonatkozó állításokat kell egyeztetned a rajz nagybetűivel. A feladat megoldása során először az állítást kell elolvasnod, és csak azután kell megkeresned az állításhoz tartozó ábrarészt. A helyes válasz betűjelét „X-jellel” húzd át az „Értékelő lapon”!

1. moréna
2. gleccsernyelv
3. gleccserpatak
4. repedések, hasadékok
5. firngyűjtő medence


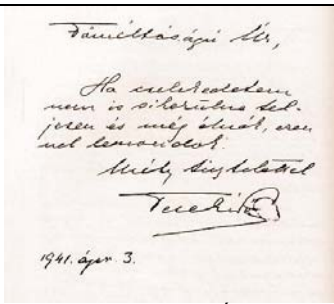




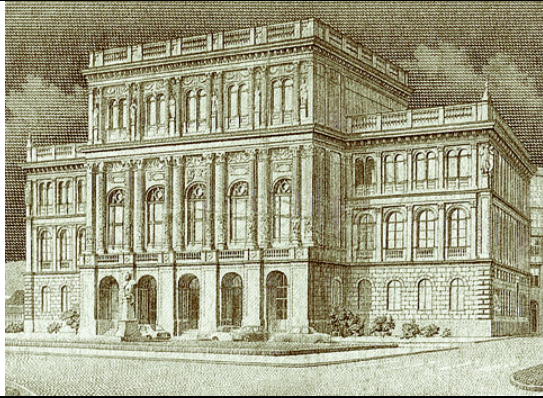
6. A gleccserkapun kilépve magával sodorja a közettörmeléket.
7. A hőmérséklet változását jelzi előrenyomulása és visszahúzódása.
8. Itt képződik a lehullott hóból az olvadás, újrafagyás következtében, a levegő kiszorításával a csonthó.
9. A környező sziklafalokról visszaverődő sugarak hatására pereme gyorsabban olvad, mint a középső része.
10. Szétnyílnak és összezáródnak, ezzel lehetővé teszik a jégárnak, hogy a meder formáihoz igazodjék.
11. Télen nagyon lecsökken a mennyisége, nyáron megnövekszik.
12. Ez a mélyedés, ahonnan elindul a jégár, a hóhatár fölött helyezkedik el.
13. Előrenyomulásakor minden útjában álló törmelék magától tolat, meredek sáncot, végmorénát formálva belőlük.
14. A jég által lerakott közettörmelék.
15. Ha tengerhez ér, hatalmas jégtömbök borjadznak le róla.
16. Közülük a szélesebbek, mélyebbek veszélyeztetik a figyelmetlen turisták, hegymászók életét.

ÖTFÉLE KAPCSOLAT – TELEKI PÁL

Útmutató: Teleki Pál olyan sokoldalú és tehetséges ember volt, aki többféle tudományágban ért el jelentős eredményeket. Sokféle társadalmi megbízatást vállalt. Felsoroltuk, és betűkkel jelöltük azokat a területeket, amelyekben kiemelkedő munkát végzett. Döntsd el a képekről, hogy melyik tudományággal, megbízatással kapcsolhatók össze! Lesznek olyan képek, amelyek nem sorolhatók Teleki Pál munkásságához! A helyes válasz betűjelét „X” jellel” húzd át az „Értékelő lapon”!

- A). tudós akadémikus, geográfus
- B). politikus
- C). etnográfus (néprajzkutató)
- D). főcserkész
- E). nem kapcsolható Teleki Pál munkásságához

	 <p style="text-align: center;">„Méltóságos Úr, Ha cselekedetem nem is sikerülne teljesen és még élnék, ezennel lemondok. Mély tisztelettel Teleki Pál”</p>
<p>17.</p>	<p>18.</p>
	
<p>19.</p>	<p>20.</p>



21.

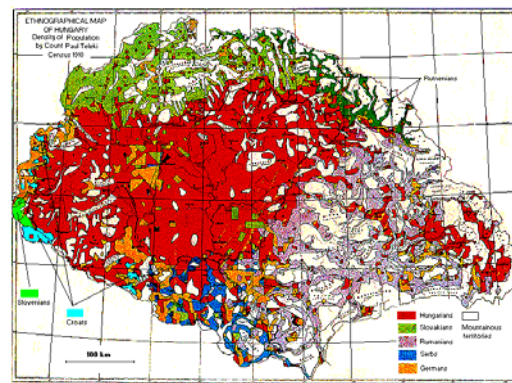


22.

Cholnoky Jenő fotója (Egyesült Államok)



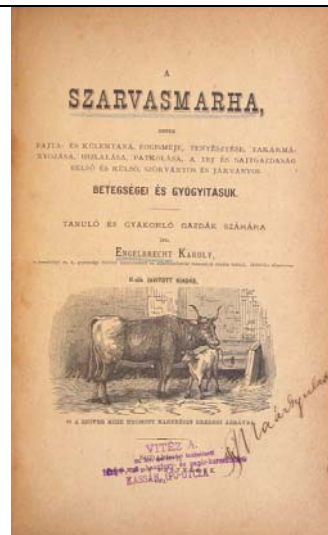
23.



24.



25.



26.

IGAZ-HAMIS ÁLLÍTÁS – PUSZTULÓ KORALLZÁTONYOK

Útmutató: Legelőször alaposan olvasd el a szöveget! Aztán dönts el, hogy igazak vagy hamisak a vele kapcsolatos állítások! Az igaz állítást „A”, a hamis állítást „B” betűvel jelöld! Az „Értékelő lapon” X-jellel húzd át a helyes válasz nagybetűjét!

Queensland állam ÉK-i partjai előtt a d.sz. 23,5° és a d.sz. 10° között 2300 kilométer hosszúságban húzódó, mintegy 348 ezer négyzetkilométer kiterjedésű korallzátony a legnagyobb természeti képződmény a világon, amelyet élő organizmusok hoztak létre. Nem egyetlen hatalmas és hosszú tömör mészkőgát, hanem több különböző típusú zátony illetve korallsziget összessége.



E fantasztikus képződményről először Cook kapitány adott hírt hajónaplójában 1770-ben. Azok a nevek, amelyeket a kapitány a térképre jegyzett a korallszirtek labirintusán haladva, önmagukért beszélnek: „sanyarúság foka” „a fáradtság öble”. A szigetek külső - óceán felé eső - fele meredeken zuhan le, akár 200 méter mélységig is. A vastag alapot képező korallmészkő egyre mélyebbre került a kőzetek lassú süllyedése és az utolsó jégkorszak elmúltával megemelkedő tengervíz miatt.

A korallszirtek építőmesterei a kőkorallok. Az egész évben meleg, tiszta, sóban, oldott mészben és oxigénben dús vizeket és a szilárd, napfénytől megvilágított aljzatot kedvelik. Ugyanis a szirtképző korallok csak maximum 50 méter mélységig képesek életben maradni, mivel egysejtű moszatokkal társulva élnek, amelyeknek fényre van szükségük. A kőkoral polipocskák lebegő szerves törmelékkel, planktonokkal táplálkoznak. A velük együtt élő moszatok oxigént, tápanyagokat is jutatnak hozzájuk, miközben felveszik a korallpolipok nitrogén- és foszfortartalmú anyagcsere-termékeit, valamint a széndioxidot. A korallfajok változatos színét a velük élő algák adják.

A kőkorallok ökoszisztémája nagyon sérülékeny. Az elmúlt években a globális felmelegedés, a túlhalászás, a tengerpartok átalakítása, a vizek szennyeződése, a korallok gyűjtése a korallzátonyok sérülését vonta maga után.

A világtengerek kémiai összetételének megváltozása is a korallok pusztulásával jár együtt. Az emberi tevékenység következtében a légkörben megemelkedett széndioxid harmadát elnyelik az óceánok, ami ugyan fékezi a Föld légkörének felmelegedését, viszont megváltoztatja a tengerek, óceánok kémhatását. A megváltozott kémhatású tengervíz feloldja a korallvázakat.

A tengervíz hőmérséklet emelkedésének hatására elpusztulnak a korallokkal szimbiózisban élő moszatok, s ez a kőkorallok kifehéredésével, a korall polipocskák elhalásával jár együtt.

27. A sarki jégsapkák olvadása a sókoncentráció olyan eltolódását eredményezheti, amely károsan hat a korallszirtek érzékeny szervezeteire.
28. A korallokat a tengerek, óceánok bioindikátorainak tekinthetjük.
29. Cook kapitányt a korallzátonyok között hajózva, nem a tenger alatti világ szépsége nyugozta le, hanem az a veszély foglalkoztatta, amelyet e szirtek a hajózás számára jelentettek.
30. A szövegben bemutatott korallzátony a déli félgömbön a d.sz. 10° és a Ráktérítő között található.
31. A légkörben megnövekedett széndioxid mennyiségének következtében egyre lúgosabbá válik a Világtengerek kémhatása.
32. A szövegben szereplő korallzátony a Nagy-korallzátony, mely az Indiai-óceánhoz tartozó Korall-tengerben 2300 km hosszan húzódik a partok előtt.
33. Ausztrália ÉK-i partjai mentén a hatalmas korallzátony kialakulását segítette az a kedvező életkörülmény, hogy itt nem ömlik nagyobb édesvizet, és iszapot sodró folyó a tengerbe.
34. Az óceánok vízszintjének nagyfokú megemelkedése nincs hatással kőkorallok életére, csak, a vízszint csökkenése.
35. A korallszirtek, a trópusi éghajlati övezetben található tengerekben alakultak ki, mert ezek a tengervizek melegek, kevesebb planktonot tartalmaznak, ezért átlátszóbb a vizük, mint az Egyenlítőnél távolabb fekvő hidegebb vizeknek.
36. A kőkorall polipocskák és a velük együtt élő moszatok egymásra vannak utalva, bármelyikük elpusztulása, maga után vonzza a másik élőlény halálát is.
37. A melegebb trópusi tengervizek kevesebb oxigént tartalmaznak, mint a hideg tengerek. A korallok életéhez szükséges oxigén kiegészítést a velük szimbiózisban élő, fotoszintetizáló moszatoktól kapják.
38. Nem mutatható ki összefüggés az emberi faj túlnépesedése és a korallszirtek pusztulása között.

39. Kémiaailag hasonló a hegységekben megfigyelhető mészkő és kőkorallok mészkővázának, a szénsavassá váló tengervíz hatására történő oldódása.

FELELETVÁLASZTÁS - KÉPELEMZÉS

Útmutató: A képek és a térkép egy afrikai országban készültek. Figyelmesen nézd meg a képeket, azután válaszolj a kérdésekre! Minden feladat három hibás és egy helyes választ tartalmaz, a helyes választ kell kiválasztanod, és a megfelelő nagybetű bekarikázásával megjelölnöd! A bekarikázott válaszokat kell átvezetned az „Értékelő lapra”.

1.



2.



3.



4.



5.



40. Melyik afrikai országban készültek a képek?

- A/ Kenya
- B/ Tanzánia
- C/ Mozambik
- D/ Angola

41. Melyik éghajlati öv a legjellemzőbb erre az országra?

- A/ Trópusi átmeneti (szavanna)
- B/ Egyenlítői
- C/ Térítői
- D/ Meleg-mérsékelt (szubtrópusi mediterrán)

42. Az első kép közepén látható fafaj neve:

- A/ Akácia
- B/ Kolbászfa
- C/ Majomkenyérfa.
- D/ Eukaliptuszfa.

43. Hol helyezkedik el az ország?

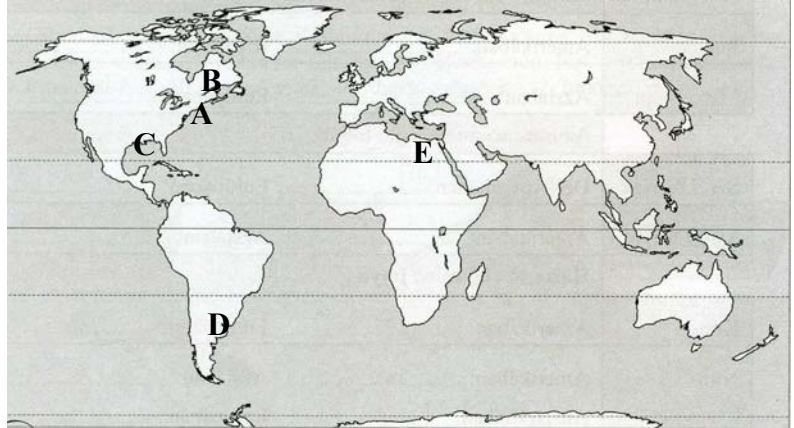
- A/ Déli és keleti földgömbön
- B/ Déli és nyugati földgömbön
- C/ Északi és nyugati földgömbön

- D/ Északi és keleti földgömbön
44. **Milyen évszakban és hónapokban készült az első és a második kép?**
- A/ Június és augusztus között a száraz évszakban.
B/ Június és augusztus között a csapadékos évszakban.
C/ Novembertől május között a száraz évszakban.
D/ Novembertől május között a csapadékos évszakban.
45. **Mi a neve az ötödik képen szereplő hegységnek, melynek meghódításával Teleki Sámuel kétszer is megpróbálkozott?**
- A/ Kenya
B/ Ruwenzori
C/ Teleki-vulkán
D/ Kilimandzsáró
46. **Melyik kőzet építi fel ezt a hegységet?**
- A/ Bazalt
B/ Andezit
C/ Mészkö
D/ Gránit
47. **A negyedik képen egy itt élő büszke népcsoport tagjai láthatók? Kik ők, és mi a jellegzetes foglalkozásuk?**
- A/ Jorubák és növénytermesztéssel foglalkoznak.
B/ Busmanok és vadászatból élnek.
C/ Maszajok és elsősorban az ide látogató turisták szórakoztatásából tartják fenn magukat.
D/ Maszajok és főleg nomád marhatenyésztéssel foglalkoznak.
48. **A második kép a „nagy vándorlást” mutatja, amikor hatalmas gnú csordák kelnek útra, oda-vissza több száz km-t vándorolva. Mi az oka ennek a jelenségnek?**
- A/ Akkor indulnak útnak észak felé, amikor délen a veszedelmes forgószeles időszak beköszönt.
B/ Ez egy turistacsalogató látványosság, amit a Szerengeti Nemzeti Park terepi vadőrei irányítanak.
C/ A sejtjeikben kódolódott DNS parancsa irányítja őket a ligetes szavanna szaporodó helyei felé. A tömeges, rövid, ellési időszak azt eredményezi, hogy a ragadozók hamar jóllakottá válnak, így összességében kevesebb fiatal gnú pusztul el, mint egy esetleges hosszabb szülési periódusban.
D/ Az északi és déli földgömbön ellentétesen váltakozik a csapadékos és száraz évszak. Az állatokat a lehulló csapadéktól frissen kihajtott legelők vonzzák.
49. **Melyik állat követi a gnúkat a vándorlásban?**
- A/ Jaguár
B/ Tigris
C/ Nílusi krokodil
D/ Hiéna
50. **Az ország Ny-i és K-i természetes határa:**
- A/ Tanganyika-tó és az Indiai-óceán
B/ Viktória-tó és az Indiai-óceán
C/ Tanganyika-tó és az Atlanti-óceán
D/ Fehér-Nílus és az Indiai-óceán

RAJZOS FELADAT – VÁROS, FOLYÓ, GAZDASÁG

Útmutató: Először a megadott városneveket kell összeegyeztetned a térkép nagybetűivel! Aztán kell hozzárendelned egy folyónevet és egy jellemző állítást a városnévhez! Először az állítást olvasd el, aztán keresd meg hozzá a megfelelő várost! Az „Értékelő lapon” X-jellel húzd át a helyes válasz nagybetűjét!

51. New York....
52. Kairó.....
53. Montreal....
54. New Orleans....
55. Buenos Aires.....
56. Parana.....
57. Hudson.....
58. Mississippi.....
59. Szt. Lőrinc.....
60. Nílus.....



61. A La Plata torkolatban, – amely két folyó találkozásából alakult ki – fekvő város gépiparának legjelentősebb ága az amerikai nagyvállalatoknak bedolgozó járműgyártás.
62. A városnak jelentős idegenforgalmi bevétele származik az ókori csodákra kíváncsi turistákból.
63. Tőzsdéje a Wall Streeten áll. Ez a világ egyik legjelentősebb pénzügyi központja.
64. Franciaországon kívül, a legnagyobb lélekszámú francia nyelvű város.
65. A klímaberendezések, a város alatt kialakított utcahálózatban, a csikorgó téli fagyok idején is kellemes, egyenletes meleget varázsolnak a sétáláshoz, bevásárláshoz.
66. A várostól nyugatra elterülő Pampa Húmeda, az ország legtermékenyebb mezőgazdasági vidéke alapozta meg a fejlett élelmiszer-feldolgozó iparát.
67. A 2001. szeptember 11-i World Trade Center elleni terrortámadásra, amely közel háromezer áldozatot követelt, a városlakók örökre emlékezni fognak.
68. A város öt kerületre osztható: Bronx, Brooklyn, Manhattan, Staten Island, Queens.
69. A városlakók számára a tavaszi szeles időszak, a *khamszina* a legkellemetlenebb, mert ekkor a forró porral telített déli, sivatagi szél finom homokleppellel borítja be a várost.

70. A város körül elterülő gyapot és cukornádültvények még a rabszolgatartó ültetvényes gazdálkodás idején telepítődtek.

NÉGYSZERES VÁLASZTÁS – HASONLÓSÁGOK, KÜLÖNBSÉGEK

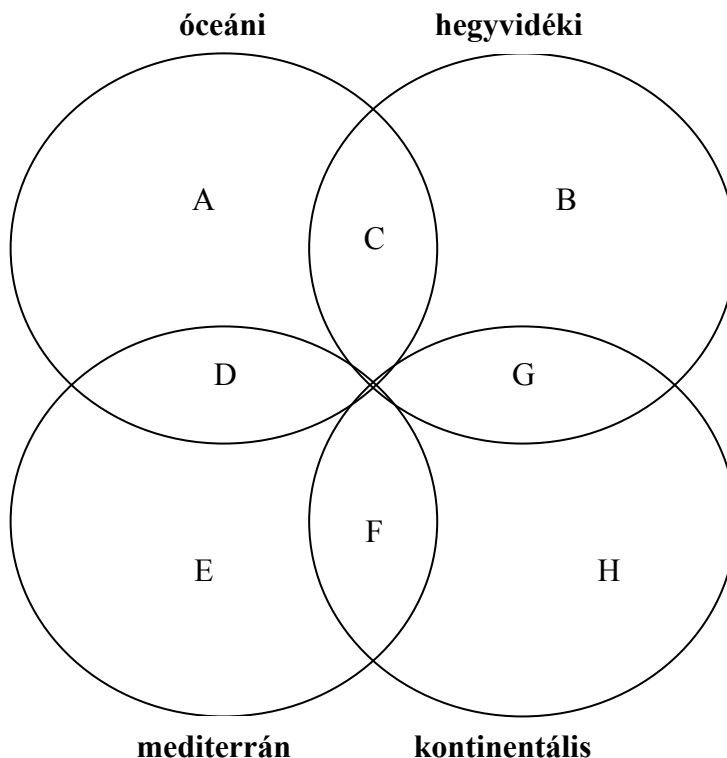
Útmutató: A nagybetűvel jelölt fogalmak és az állítások közötti kapcsolatot kell felismerned! Először az állítást olvasd el, és azután keresd meg hozzá a megfelelő fogalom betűjelét! Az „Értékelő lapon” X-jellel húzd át a helyes válasz nagybetűjét!

- A. Északi-sarkvidék
- B. Déli-sarkvidék
- C. Mindkettő
- D. Egyik sem

71. A világ bauxitvagyonának 1/3-a itt található.
72. Jegesmedvék, fókák is élnek a területén.
73. A sarkvidék nagy kiterjedésű belső tengerét kontinensek szegélyezik.
74. Területén működő vulkán található.
75. Központi része egy jég borította kontinens.
76. Neve „Medveországot” jelent.
77. Területén van olyan pont, ahol metszik egymást a hosszúsági körök.
78. Területének egy részén március 21-től szeptember 23-ig nem megy le a Nap.
79. Lényegében lakatlan, csak kutatóállomások vannak a területén.
80. Különleges jelensége a sarki fény.
81. Óslakói Ázsiából vándoroltak be.
82. Területén sarkköri öv (tundra) éghajlat nem jellemző.
83. A földi légkörben megemelkedett szén-dioxid és metán gázok általi üvegházhatás veszélyezteti az állatvilágát.
84. Egy pontján felépíthető egy ház, melynek minden oldalán lévő ablak D felé néz.
85. Földünk legkisebb területű kontinense.

NYOLCFÉLE KAPCSOLAT – HASONLÓSÁGOK ÉS KÜLÖNBSÉGEK

Útmutató: A körökben látható nagybetűvel jelölt éghajlati területek és a rájuk vonatkozó állítások közötti kapcsolatot kell felismerned! A megfelelő betűjelet „X-jellel” húzd át az „Értékelő lapon”!



86. Hűvös nyár....
87. Meleg, illetve forró nyár.....
88. Fűves pusztáit kontinensenként eltérően prérinek, pampának vagy sztyeppnek nevezik.
89. Csapadék leginkább télen esik.....
90. Általában a folyók télen sem fagynak be.....
91. Füge, narancs, szőlő, olajfa.....
92. Legkisebb az évi közepes hóingás.....
93. Napraforgó, búza, kukorica.....
94. Enyhe tél.....
95. Hideg, illetve zord tél.....
96. Bármelyik éghajlati övezetben megtalálható.....
97. A csapadéktól függően lombos erdő, erdős puszta, fűves puszta a természetes növénytakarója.....
98. Talaja fahéjszínű vagy a mészkőterületeken vörös színezetű terra rossa.....
99. Az amerikai kontinensen csak a Ny-i partvidéken található ilyen éghajlat.....
100. Természetes növényzete a tengerszint feletti magassággal övezetesen változik.....

FELADATOK HOLTVERSENY ESETÉRE

Útmutató: A meghatározás alapján nevezd meg a földrajzi fogalmakat! A fogalmakat vezesd át az „Értékelő lapra” a „Feladatok holtverseny esetére”rész megfelelő sorszáma mellé!

1. Időszakos hévforrás, a vulkáni utóműködés egyik formája.
2. Vulkanai kiömlési kőzet. Nevét a Dél-Amerikában végighúzódo hegységről kapta.
3. Spanyol bevándorló és indián keveréke.
4. CaCO_3 ból álló, leggyakrabban fehér színű, üledékes kőzet.
5. Az atoll korallgyűrűjén belüli elzárt vízterület.
6. Egy nagyobb város körül kialakult település-együttes.
7. A sivatagok olyan helye, ahol a forrás vagy a mélyedésben összegyűlt víz a letelepedést lehetővé teszi.
8. Az esőerdők talaja.
9. A felszínre ömlő izzó magma.
10. Vízszintesen rétegezett, üledékes kőzetekből álló terület.